

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 128/2023-22

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu Jany Baricovej (sudkyňa spravodajkyňa) a sudcov Rastislava Kaššáka a Miloša Maďara v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpenej advokátkou JUDr. Katarínou Barlovou, Námestie Slobody 397/2, Banská Bystrica, proti uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 4 Cdo 183/2022 z 15. decembra 2022 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkový stav veci

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 14. februára 2023 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) rozhodnutím Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) označeným v záhlaví tohto uznesenia. Navrhuje napadnuté uznesenie zrušiť a priznať jej primerané finančné zadosťučinenie a náhradu trov konania.

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľka bola úspešnou stranou v spore, v ktorom sa na žalovanom domáhala zaplatenia pohľadávky vo výške 19 178,55 eur s príslušenstvom z titulu bezdôvodného obohatenia. Vo veci samej bolo právoplatne rozhodnuté rozsudkom Okresného súdu Žiar nad Hronom (ďalej len „okresný súd“) č. k. 19 C 18/2020-258 z 1. júna 2021 v spojení s rozsudkom Krajského súdu v Banskej Bystrici (ďalej len „krajský súd“) č. k. 12 Co 87/2021 z 20. januára 2022. Nadväzne podala sťažovateľka návrh na vykonanie exekúcie, pričom realizovaním jednotlivých úhrad zo strany žalovaného (resp. povinného) počas exekučného konania sa znížila výška pohľadávky sťažovateľky na sumu 7 971 eur.

3. Proti rozsudku krajského súdu z 20. januára 2022 podal žalovaný dovolanie, v rámci ktorého požiadal o odklad vykonateľnosti dovolaním napadnutého rozhodnutia vrátane rozhodnutia súdu prvej inštancie z 1. júna 2021. Dôvodil tým, že bez odloženia vykonateľnosti týchto rozhodnutí bude sťažovateľka oprávnená podať podnet na exekučný výkon napadnutého rozhodnutia, resp. pristúpiť k výkonu zabezpečovacieho opatrenia, ktorým došlo k zriadeniu záložného práva na obchodný podiel v jeho vlastníctve (zabezpečovacie opatrenie a neodkladné opatrenie bolo nariadené uznesením okresného súdu č. k. 19 C 18/2020-147 z 25. septembra 2020 v spojení s uznesením krajského súdu č. k. 11 Co 96/2020-186 z 28. januára 2021, pozn.).

4. Napadnutým uznesením najvyšší súd návrhu žalovaného vyhovel a odložil vykonateľnosť už uvedených rozhodnutí do právoplatnosti rozhodnutia o dovolaní. V danom prípade vzhliadol dôvody hodné osobitného zreteľa podľa § 444 ods. 1 Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“), za ktoré považoval výšku sumy, na ktorej zaplatenie bol žalovaný v tomto konaní zaviazaný, a majetkové pomery žalovaného vyplývajúce z obsahu spisu.

II.

Argumentácia sťažovateľky

5. Sťažovateľka v rámci ústavnej sťažnosti namieta, že napadnuté uznesenie z hľadiska jeho odôvodnenia nedáva jasnú a zrozumiteľnú odpoveď na to, akými právnymi úvahami sa najvyšší súd pri jeho vydaní spravoval. Preto považuje napadnuté uznesenie za nepresvedčivé, nejasné a svojvoľné.

6. Nesprávnosť napadnutého uznesenia odvodzuje sťažovateľka od viacerých skutkových a právnych tvrdení, v zmysle ktorých žalovaný v priebehu sporu uznal záväzky voči sťažovateľke vo výške istiny (sporným ostal len dátum, od ktorého sa mal počítat úrok z omeškania), pričom (až) v dovolaní uvažoval o možných likvidačných následkoch v súvislosti s nepovolením splácania danej sumy. Okrem toho, že išlo o novotu v dovolacom konaní, sťažovateľka obsiahlo argumentuje, že žalovaný je schopný plniť svoje záväzky voči nej a v podstate ich plnil „vlastným režimom“, teda nie podľa exekučného titulu, ale realizovaním čiastočných úhrad buď prevodom z účtu, alebo vkladom na účet sťažovateľky. Žalovaný teda podľa jej názoru disponuje hotovými prostriedkami mimo exekučného konania, a preto neobstojí jeho tvrdenie v dovolaní, že úhrada záväzku je pre neho likvidačná.

7. Dovolanie žalovaného smerovalo aj proti IV. výroku rozsudku krajského súdu, ktorým bol zmenený výrok okresného súdu tak, že ponechal v platnosti nariadené neodkladné a zabezpečovacie opatrenie. Sťažovateľka v tejto súvislosti namieta, že napadnuté uznesenie sa nemalo vzťahovať na IV. výrok rozsudku krajského súdu, pretože v zmysle § 421 ods. 2 CSP dovolanie nie je prípustné, ak odvolací súd rozhodol o odvolaní proti uzneseniu podľa § 357 písm. a) až n) CSP.

8. Napokon sťažovateľka sumarizuje, že nepriaznivý následok napadnutého uznesenia spočíva v nepriaznivom zásahu do jej majetkovej sféry. Následkom odkladu vykonateľnosti predmetného rozhodnutia je odklad exekučného konania vedeného na majetok žalovaného a odklad vykonateľnosti neodkladného a zabezpečovacieho opatrenia. Je toho názoru, že práve hrozba v podobe výkonu záložného práva na obchodný podiel žalovaného v spoločnosti vyplývajúca zo zabezpečovacieho opatrenia bola pre žalovaného „motiváciou“ plniť záväzky voči sťažovateľke.

Reálne následky napadnutého uznesenia sa už prejavili v tom, že žalovaný fakticky prestal vo vzťahu k sťažovateľke plniť svoje záväzky a získal priestor na to, aby ich neplnil.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

9. Vzhľadom na princíp subsidiarity („ak... nerozhoduje iný súd“), ktorý vyplýva z čl. 127 ods. 1 ústavy, môže ústavný súd poskytnúť ochranu konkrétnemu právu alebo slobode, ktorých porušenie je namietané, iba vtedy, ak sa ich ochrany fyzická osoba alebo právnická osoba nemôže domôcť v žiadnom inom konaní pred súdnymi orgánmi Slovenskej republiky. Zásada subsidiarity reflektuje okrem iného aj princíp minimalizácie zásahov ústavného súdu do právomoci všeobecných súdov, ktorých rozhodnutia sú v konaní o sťažnosti preskúmané. Súčasťou ustálenej judikatúry ústavného súdu je aj právny názor, podľa ktorého princíp subsidiarity právomoci ústavného súdu je ústavným príkazom pre každú osobu, a preto každý, kto namieta porušenie svojho základného práva, musí rešpektovať postupnosť tejto ochrany a pred tým, než podá sťažnosť ústavnému súdu, požiadať o ochranu ten orgán verejnej moci, ktorého kompetencia predchádza právomoci ústavného súdu.

10. Ak ústavný súd pri predbežnom prerokovaní sťažnosti fyzickej osoby alebo právnickej osoby zistí, že ochrany základného práva alebo slobody, ktorých porušenie namieta, sa sťažovateľ môže domôcť využitím jemu dostupných a aj účinných právnych prostriedkov nápravy, prípadne iným zákonne upraveným spôsobom pred iným súdom alebo pred iným štátnym orgánom, musí takúto sťažnosť odmietnuť z dôvodu nedostatku svojej právomoci na jej prerokovanie. Ústavný súd predstavuje v tejto súvislosti *ultima ratio* inštitucionálny mechanizmus, ktorý nasleduje až v prípade nefunkčnosti všetkých ostatných orgánov verejnej moci, ktoré sa na ochrane ústavnosti podieľajú. Opačný záver by znamenal popieranie princípu subsidiarity právomoci ústavného súdu podľa zásad uvedených v § 132 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov [ďalej len „zákon o ústavnom súde“ (III. ÚS 149/04, IV. ÚS 135/05)].

11. Predpokladom na záver o porušení základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy (resp. práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ktorého obsah je v zásade zhodný) je také porušenie, ktoré nie je napravitel'né alebo odstrániteľ'né činnosťou všeobecného súdu pred začatím konania alebo vo veci samej, resp. ktoré nemožno napraviť procesnými prostriedkami obsiahnutými v príslušných procesných predpisoch (v danej veci v Civilnom sporovom poriadku). Základné právo na súdnu ochranu, ako aj právo na spravodlivé súdne konanie je výsledkové, to znamená, že mu musí zodpovedať proces ako celok, a skutočnosť, či napadnuté konanie ako celok bude spravodlivé, závisí od pokračujúceho konania a rozhodnutia všeobecných súdov, a preto k vyhovaniu ústavnej sťažnosti dochádza zásadne iba v prípadoch, ak dospeje k názoru, že namietané a relevantné procesné pochybenia zo strany príslušného orgánu verejnej moci umožňujú prijatie záveru, že proces ako celok bol nespravodlivý a vzhľadom na to aj jeho výsledok môže vyznievať ako nespravodlivý.

12. Ak ústavný súd v doterajšej rozhodovacej činnosti pripustil výnimky zo zásady možnosti preskúmania len meritórnych právoplatných rozhodnutí, išlo o prípady, keď ešte pred právoplatným skončením konania vo veci samej bolo v konaní o sťažnosti napadnuté

právoplatné rozhodnutie, ktorým sa skončila iba určitá časť konania alebo ktorým sa riešila iba určitá parciálna procesná otázka. Podmienkou na pripustenie takejto výnimky je však navyše aj to, že v konkrétnom prípade musí ísť o rozhodnutie spôsobilé výrazne a už nezvratným (nereparovateľným) spôsobom zasiahnuť do ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou garantovaných základných práv alebo slobôd sťažovateľa, ale zároveň aj to, že námietka ich porušenia by už nemohla byť uplatnená neskôr (IV. ÚS 195/2010), prípadne by sa tento negatívny dôsledok musel zároveň vzťahovať na výsledok konania a nebolo by ho možné korigovať v ďalšom procesnom postupe alebo v opravných konaniach (IV. ÚS 322/09, I. ÚS 53/2018).

13. Ak je napadnuté rozhodnutie všeobecného súdu, ktoré má výlučne „nemeritórny“ charakter, je úlohou ústavného súdu prioritne skúmať otázku prípustnosti jeho ústavného prieskumu. Univerzálnosť ústavnej sťažnosti umožňuje prieskum rôznych paralelných konaní, ale v špecifických situáciách aj čiastkových rozhodnutí v konaniach, pre ktoré sú typické pomerne autonómne fázy v rámci samotného meritórneho konania dosiaľ neskončeného (m. m. II. ÚS 50/2015, II. ÚS 356/2016). Ústavný súd prispôsobuje intenzitu prieskumu typu napadnutého rozhodnutia a musí vnímať aj stav veci v čase rozhodovania (m. m. I. ÚS 516/2019).

14. Posúdenie splnenia podmienok na odloženie vykonateľnosti dovolaním napadnutého rozhodnutia je zásadne vecou konajúceho súdu, pričom k prieskumu reálnej existencie týchto podmienok nie je ústavný súd oprávnený. Podstatou prieskumu tohto rozhodnutia tak môže byť len obmedzený test ústavnosti, t. j. posúdenie, či má rozhodnutie o odklade vykonateľnosti zákonný podklad, či bolo vydané príslušným orgánom a taktiež či nie je prejavom svojvôle a či je náležite odôvodnené (m. m. I. ÚS 346/2017).

15. V prejednávanej veci podal žalovaný dovolanie. Dovolanie ako mimoriadny opravný prostriedok nemá suspenzívne účinky ani nemá vplyv na právoplatnosť a vykonateľnosť ním napádaného rozhodnutia. Ide o zachovanie princípu právnej istoty strán v existenciu právoplatného rozhodnutia v ich veci. Zákon však pripúšťa, aby dovolací súd výlučne na základe návrhu ešte pred tým, ako rozhodne o dovolaní, odložil vykonateľnosť takto dotknutého rozhodnutia alebo jeho právoplatnosť (§ 444 CSP), tak ako sa to stalo na návrh žalovaného aj v prejednávanej veci. Žalovaný ho odôvodnil prebiehajúcim exekučným konaním a obavou z výkonu zabezpečovacieho opatrenia, ktorým došlo k zriadeniu záložného práva na obchodný podiel v jeho vlastníctve.

16. Predmetom ústavného prieskumu je tak rozhodnutie najvyššieho súdu o odklade vykonateľnosti dovolaním napadnutého rozhodnutia podľa § 444 ods. 1 CSP. Nejde o rozhodnutie vo veci samej a následky z neho plynúce nie sú konečné a nezmeniteľné, a preto možno konštatovať, že jeho charakter je predbežný.

17. Podľa judikatúry ústavného súdu kritériá na hodnotenie, či napadnuté nemeritórne (predbežné, dočasné) rozhodnutie najvyššieho súdu mohlo zakladať porušenie základného práva na súdnu ochranu, resp. práva na spravodlivý proces, sú: 1. sťažovateľke bol postupom súdu spôsobený nepriaznivý dôsledok, 2. tento nepriaznivý dôsledok sa vzťahuje na výsledok konania, 3. tento nepriaznivý dôsledok nebolo možné korigovať v ďalšom procesnom postupe, prípadne v opravných konaniach (m. m. IV. ÚS 322/09).

18. Napadnuté rozhodnutie potenciálne pôsobí na sťažovateľku nepriaznivo (ak by ústavný súd bez ďalšieho prijal jej tvrdenia, pozn.), keďže jeho následkom je odklad exekučného konania, v ktorom je vymáhaná jej pohľadávka. Hrozba v podobe výkonu záložného práva na obchodný podiel síce mohla mať na žalovaného motivačný vplyv tak, ako tvrdí sťažovateľka, nič to však nemení na tom, že v sebe niesla možnosť postihnúť obchodný podiel bez ohľadu na čiastkové plnenia sťažovateľa. Ak by teda došlo k jeho výkonu v čase, keď sa rozhoduje o dovolaní, už by išlo o nereparovateľný dôsledok bez ohľadu na to, aký výsledok by malo dovolacie konanie. Na druhej strane napadnuté uznesenie nijako neovplyvňuje výsledok samotného konania o dovolaní.

19. Odloženie vykonateľnosti je iba dočasným, preventívnym a predbežným procesným úkonom súdu, ktorým súd dočasne suspenduje jeden z účinkov súdneho rozhodnutia. Účelom tohto inštitútu je ochrana dovolateľa pred nepriaznivými účinkami rozhodnutia odvolacieho súdu napadnutého dovolaním. Inštitút odkladu vykonateľnosti tak plní významnú preventívnu funkciu a v prípade, ak dôjde k úspešnému odkladu núteného výkonu, napomáha predchádzaniu možného vzniku škody alebo nemajetkovej ujmy (pozri aj *Števček, M., Ficová, S., Baricová, J., Mesiarkinová, S., Bajánková, J., Tomašovič, M., a kol. Civilný sporový poriadok. Komentár. Praha : C. H. Beck, 2022. s. 1622 – 1626*), čo sa nesporne snažil dosiahnuť i najvyšší súd napadnutým uznesením.

20. Bez významu nie je ani to, že účinky napadnutého uznesenia sú časovo obmedzené do právoplatnosti rozhodnutia o dovolaní, ako aj to, že dovolací súd môže kedykoľvek do skončenia dovolacieho konania zrušiť uznesenie o odklade napadnutého rozhodnutia, ak pominú dôvody, pre ktoré najvyšší súd nariadil odklad vykonateľnosti.

21. Vzhľadom na uvedené napadnutým uznesením nedochádza k nenapraviteľnému zásahu do základných práv sťažovateľky alebo k zásahu, ktorý nie je odstrániteľný v ďalšom súdnom konaní (I. ÚS 4/08), a preto v okolnostiach prípadu neprichádza do úvahy uplatnenie výnimky z pravidla, že ústavný súd preskúmava len konečné meritórne rozhodnutia. Záver o existencii ďalších procesných možností na materiálnu ochranu práv sťažovateľky všeobecnými súdmi viedol ústavný súd s poukazom na princíp subsidiarity k odmietnutiu ústavnej sťažnosti pre nedostatok právomoci ústavného súdu podľa § 56 ods. 2 písm. a) v spojení s § 132 ods. 1 zákona o ústavnom súde.

22. Napriek tejto skutočnosti ústavný súd, vychádzajúc z materiálneho prístupu k ochrane ústavnosti, keďže sťažovateľka porušenie svojho práva na spravodlivý súdny proces a práva na súdnu ochranu videla aj v nedostatočnom odôvodnení napadnutého rozhodnutia (bod 5), v tejto časti podrobil ústavnú sťažnosť i kvázimeritórnemu prieskumu a dospel k záveru, že napadnuté uznesenie je síce odôvodnené stručne, nevykazuje však znaky ústavnej neudržateľnosti a nenesie také známky zjavnej svojvôle, aby vyžadovalo zásah ústavného súdu.

23. Odpoveď na túto námietku sťažovateľky tak ústavný súd uzatvára, že mohla založiť aj dôvod na odmietnutie ústavnej sťažnosti podľa § 56 ods. 2 písm. c) zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenej.

24. Námietkami sťažovateľky, ktorými sa dotýkala otázok prípustnosti dovolania (body 6 a 7 tohto uznesenia), sa ústavný súd nezaoberal (ani nemohol zaoberať), pretože tými sa bude zaoberať najvyšší súd v rozhodnutí o dovolaní.

25. Z dôvodu odmietnutia ústavnej sťažnosti ako celku sa ústavný súd nezaoberal ďalšími procesnými návrhmi sťažovateľky uvedenými v ústavnej sťažnosti.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Bratislave (detašované pracovisko) 23. februára 2023

Jana Baricová
predsedníčka senátu